

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика інтегрованого навчання історії "довгого" ХІХ ст.»

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Освітня програма: Середня освіта (історія)

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика інтегрованого навчання історії «довгого» XIX ст.
Викладач (-і)	Савчук Богдан Романович
Контактний телефон викладача	(0342)59-60-06
E-mail викладача	bohdan.savchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Методика інтегрованого навчання історії "довгого" XIX ст.» розроблена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія). Курс є відповіддю на виклики реформи «Нова українська школа» та спрямований на формування у майбутніх учителів компетентностей, необхідних для викладання інтегрованих курсів історії та громадянської освіти в 9-х класах базової школи. В основу дисципліни покладено проблемно-тематичний підхід та аналіз п'яти наскрізних змістових ліній: «Людина і природа», «Людина і світ матеріальних речей», «Людина і суспільство», «Людина і влада», «Людина і світ уявлень та ідей». Студенти опанують методику переходу від лінійного викладу фактів до формування цілісної картини світу модерної епохи, навчатися конструювати уроки з елементами громадянської освіти, працювати з «важкими питаннями» історії та реалізовувати проєктні технології. Особлива увага приділяється забезпеченню наступності між базовою та профільною школою.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання дисципліни є формування методичної готовності майбутнього вчителя до реалізації ціннісних і компетентнісних засад громадянської та історичної освітньої галузі через інтеграцію змісту навчання. Курс спрямований на опанування студентами інструментарію проблемно-тематичного навчання історії «довгого» XIX століття та методики реалізації наскрізних змістових ліній («Людина і природа», «Людина і світ матеріальних речей», «Людина і світ уявлень та ідей», «Людина і суспільство», «Людина і влада») відповідно до Концепції НУШ та вимог Державного стандарту базової середньої освіти. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: - розкрити архітектуру та методичні особливості модельних навчальних програм інтегрованих курсів для 7–9 класів, зокрема специфіку концентричного принципу побудови змісту та його наступність із профільною школою; - озброїти здобувачів методиками викладання наскрізних тем на матеріалі історії XIX – початку XX ст., зосереджуючись на процесах модернізації, урбанізації та націєтворення; - сформувати вміння проєктувати інтегровані уроки, що органічно поєднують історичний матеріал з елементами громадянської освіти, географії, економіки та літератури; - розвинути навички застосування методів критичного мислення для деконструкції імперських наративів, аналізу пропаганди та роботи з чутливими («важкими») питаннями історії; - опанувати стратегії організації проєктно-дослідницької діяльності учнів і інструменти формувального оцінювання в межах інтегрованого курсу.	

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути таких результатів навчання:

- здатність реалізовувати наскрізні змістові лінії та інтегрований підхід у навчанні історії й громадянської освіти;
- здатність організовувати освітній процес на засадах партнерської педагогіки, академічної доброчесності та поваги до прав людини;
- уміння застосовувати сучасні методики роботи з різнотипними джерелами (візуальними, текстовими, речовими) для розвитку критичного мислення та медіаграмотності учнів.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

Фахові компетентності

ФК 1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

ФК 4. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання, формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами історичних і суспільствознавчих предметів, інтегрованого навчання.

Компетентності предметної спеціальності

ПК 4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних та інших гуманітарних наук в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України. Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 9. Здатність використовувати в професійній діяльності нові підходи до шкільної історичної освіти в умовах багатокультурного суспільства та процесу євроінтеграції, з метою формування історичної свідомості, національної пам'яті, здійснення громадянсько-патріотичного виховання.

Програмові результати навчання

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 11. Виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання тендерного паритету у професійній діяльності.

ПРН 1. Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати

суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.				
ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.				
ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.				
ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття			Загальна кількість годин	
Лекції			12	
Семінарські/ Практичні/Лабораторні заняття			18	
Самостійна робота			60	
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Предметна спеціальність		Рік навчання	Нормативна/вибіркова
6	014.03 Середня освіта (Історія)		3	Вибіркова
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість годин		
		Лекції	Семінарські/ Практичні/ Лабораторні/	Сам. робота
Лекція 1. Архітектура інтегрованого курсу: концепції та планування. Аналіз концентричного принципу та проблемно-тематичного підходу в НУШ. Огляд 5 наскрізних ліній як каркасу навчальної програми		2		4
Лекція 2. Методика реалізації тем «Людина і природа» (01) та «Світ матеріальних речей» (04). Інструментарій викладання індустріалізації не як набору фактів, а як цивілізаційного зсуву: урбанізація, екологічні виклики, трансформація побуту і «світу речей» людини XIX ст.		2		4
Лекція 3. Соціальний вимір історії: методика роботи з темою «Людина і суспільство» (02). Методичні підходи до вивчення соціальної мобільності, міграцій, емансипації жінок та комунікаційної революції (преса, транспорт) у модерному суспільстві.		2		4
Лекція 4. Політична історія та громадянська освіта: тема «Людина і		2		4

влада» (03). Методика аналізу імперських та національних наративів. Вивчення еволюції прав людини, парламентаризму та колоніальної політики на українських землях.			
Лекція 5. Культурно-інтелектуальна історія: тема «Людина і світ уявлень та ідей» (05). Особливості викладання «невидимих» процесів: формування модерних націй, ідеологій (націоналізм, лібералізм, соціалізм) та феномену Fin de Siècle.	2		4
Лекція 6. Методика узагальнення та оцінювання курсу «довгого» XIX століття.	2		4
Семінар 1. Методика викладання екологічної історії та урбанізації. Від зеленого ландшафту до заводської труби: як пояснити учням ціну прогресу.		2	4
Семінар 2. Інтеграція економіки та історії повсякдення. Світ речей індустріальної епохи: трансформація побуту.		2	4
Семінар 3. Біографічний метод у 9 класі: роль особистості в економіці. Творці індустрії: методика вивчення бізнес-еліти та меценатства.		2	4
Семінар 4. Методика викладання соціальних трансформацій. Модернізація життя: емансипація та мобільність.		2	4
Семінар 5. Медіаграмотність на уроках історії XIX століття. Комунікаційна революція: телеграф, газета, пропаганда. Роль преси у формуванні націй, цензура в імперіях, зародження масової пропаганди перед Першою світовою.		2	4
Семінар 6. Методика формування громадянської ідентичності. Сила ідей: міфи, символи та національна ідентичність. Романтизм, «Весна народів», формування модерних націй, державні символи.		2	4
Семінар 7. Викладання політичної історії через ідеології. Суспільно-політичні трансформації: від гуртків до партій. Лібералізм, консерватизм, соціалізм, націоналізм. Діяльність громадівців та перших партій.		2	4
Семінар 8. Проектна технологія узагальнення знань. Довге XIX століття: панорама епохи. Інтеграція знань з історії України та всесвітньої історії періоду до 1914 року.		2	4
Семінар 9. Захист методичного портфолію. Презентація розробленого фрагмента інтегрованого уроку для 9 класу за однією з тем з використанням компетентнісного		2	4

підходу.					
ЗАГ.:	12	18	60		
6. Система оцінювання навчальної дисципліни					
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (редакція 8); Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (редакція 3); Шкала оцінювання				
	Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	відмінно	5	A	зараховано
	80-89	добре	4	B	
	70-79			C	
	60-69	задовільно	3	D	
	50-59			E	
	26-49	Незадовільно (з можливістю повторного складання)			
	1-25	незадовільно			
	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи студентів: 40 балів – усні відповіді на практичних заняттях. Підсумковий бал за практичних заняття визначається на основі вираховування середнього арифметичного зі всіх усних оцінок; 30 балів – письмова (тестова) контрольна робота; 30 балів – дослідницький міні-проект;				
Вимоги до письмових робіт	Написання письмової (тестової) контрольної роботи є обов'язковою умовою для виставлення підсумкової оцінки. У разі якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, передбачених із цієї дисципліни. Структура оцінювання відповідей на				

	розгорнуті запитання: 40-1 – відповідь складається з 1–2 речень, містить лише узагальнену інформацію про історичний період або окремі поодинокі факти. 47-60 – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; здобувач демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; узагальнення відсутні. 61-70 – відповідь структурована в межах основної частини, не містить чіткого вступу чи висновку; здобувач розкриває історичний процес у межах питання зі значними прогалинами; демонструє знання основних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, однак допускає істотні помилки; на задовільному рівні володіє хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; узагальнення відсутні або поодинокі та фрагментарні. 87-70 – відповідь структурована, містить вступ або висновок; студент розкриває історичний процес у межах питання з окремими прогалинами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, але допускає поодинокі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення подій. 100-88 – відповідь чітко структурована та містить вступ, основну частину і висновок; студент повно і логічно розкриває історичний процес у межах питання; демонструє глибокі знання значного масиву історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами та поняттями; робить узагальнення та висновки, розуміє ширший контекст подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє знання наукової літератури з теми. Вимоги до дослідницького міні-проекту – студент має розробити дослідницький
--	---

	проект за темою XIX ст. Структурні вимоги – назва проекту, наскрізна лінія, інтеграція, ключове питання. Доцільно підібрати 3 види джерел до теми проекту – візуальне, текстове, статистичне та розробити запитання для критичного аналізу цих джерел.
Практичні/Семінарські/Лабораторні заняття	Відвідування та активна участь студентів у заняттях є обов’язковою умовою успішного опанування курсу. Пропонуються такі форми роботи: виступ, участь у дискусії, складання схем і таблиць, написання власних висловлювань на запропоновані запитання. При цьому враховуються лише логічно обґрунтовані виступи, аргументовані письмові роботи, змістовні коментарі чи доповнення, що справді сприяють розгляду проблеми. Виступи на практичних заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до стобальної шкали за такими критеріями: «Відмінно» (100–87) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко й усебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел і рекомендованої літератури; логічно мислить і вибудовує відповідь; вільно застосовує теоретичні знання під час аналізу практичного матеріалу; висловлює власне ставлення до проблем; демонструє високий рівень сформованості практичних навичок. «Добре» (80–67) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури й аргументовано викладає їх; має практичні навички, висловлює міркування щодо проблемних питань, але припускається певних неточностей або помилок у логіці викладу чи під час аналізу практичного матеріалу. «Задовільно» (60–47) – здобувач освіти загалом опанував теоретичний матеріал дисципліни, орієнтується в першоджерелах і рекомендованій літературі, проте відповідає непереконливо, плутає поняття; додаткові запитання викликають

	невпевненість або засвідчують нестабільність знань; під час відповіді на запитання практичного характеру допускає неточності, не вміє оцінювати факти й явища та пов'язувати їх із майбутньою професійною діяльністю. «Незадовільно» (40–1) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів і визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі; наукове мислення відсутнє, практичні навички не сформовані. Активна всебічна участь у заняттях може оцінюватися в 0,25 або 0,5 бала, які додаються до загального рейтингу наприкінці семестру. Максимальна кількість балів, що може бути додана в такий спосіб, – 4 бали.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання всіх пропущених занять та усунення негативних оцінок, а також виконання всіх передбачених форм роботи. Для отримання підсумкової оцінки протягом семестру студент зобов'язаний набрати щонайменше 50 б.
Підсумковий контроль	Рівень знань та успішність студентів передбачають виставлення підсумкової залікової оцінки. Під час поточного контролю оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність під час обговорення питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань і контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студентові наприкінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, участі в обговоренні дискусійних питань, виконаних індивідуальних проєктів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки підлягають обов'язковому відпрацюванню, але враховуються під час підрахунку загальної кількості балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи виконуються у формі тестових завдань, розмі-	

щених у системі d-learn, та у формі індивідуальних (проектних) робіт. Терміни виконання: денна форма – під час заняття; заочна форма – за 10 днів до початку сесії..

Академічна доброчесність: Очікується, що студенти дотримуватимуться принципів академічної доброчесності й усвідомлюватимуть наслідки її порушення, що визначаються [Положенням про запобігання та виявлення плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#). Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції та практичні заняття курсу.

Відвідування занять: Організація освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті визначається [Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Пропуски семінарських /практичних /лабораторних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника](#).

Неформальна освіта: Визнання результатів неформальної освіти відбувається відповідно до [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

8. Рекомендована література

Актуальні проблеми історичної освіти: Матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції / Редкол.: к.і.н., доц. Н.М.Кузовова (відп. ред.) та ін. Херсон: Вид-во ХДУ, 2021. 80 с. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/Maket_Zbirni...

Жидкова Н.М. Внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки як засіб набуття досвіду навчальної діяльності учнів на уроках правознавства. *Проблеми сучасного підручника*. 2016. Вип. 16. С. 135–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/psp_2016_16_14.

Засекіна Т.М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ: Педагогічна думка, 2020. 400 с.

Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи: збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Компетентісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи», Київ, 29 березня 2021 р. (наукове електронне видання). Київ : Педагогічна думка, 2021. 268 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/tezy_internet_konf_29_03_2021.pdf

Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентісного підходу: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724681/1/%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%96%D1%88%D0%BE%D0%B2%20%D0%92.%D0%A1.%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE-%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202021.pdf>

Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3–5. URL: <https://www.ippo.if.ua/index.php/82-uncategorised/886-intehralna-tekhnolohiia-navchannia-vid-teorii-do-praktyky>

Мороз П., Мороз І. ІНТЕГРОВАНЕ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ В 5–9 КЛАСАХ: СТАН ПРАКТИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ. *Український Педагогічний журнал*. 2021. № 3. С. 66–77. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-3-66-77>

Пометун О. І., Гупан Н. М., Ремех Т. О., Серова Г. В. Основи інтегрованого навчання учнів громадянської освіти та історії в 5–6 класах: методичний посібник / За загальною редакцією О. І. Пометун. [Електронне видання]. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 134 с.

Пометун О., Гупан Н. Методологія створення інтегрованого курсу з історії та громадянської освіти для 5-го класу. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. №28. С. 115–132. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2022-28-115-132>

Викладач (Савчук Б.Р., кандидат історичних наук,
асистент кафедри історії України і методики викладання історії)